

# WAT MOEDER VOOR HAAR JONGEN ACHTERLIET

door M-ODU



NIJKERK G.F. CALLENBACH



# WAT MOEDER VOOR HAAR JONGEN AGHTERLIET

DOOR

M. O D U



NIJKERK — G. F. CALLENBACH.



## I.

### IN DEN VROEGEN MORGEN.

---

Het huisje van de weduwe Van Beek zag nog dubbel zoo vriendelijk als anders, nu de pruimeboom, die er voor stond, volop prijkte met mooie, sneeuw witte bloesems. En de hoog opgeschoten, bloeiende muurbloemen, die aardig afstaken tegen den witgekalkten gevel, hielpen mede om alles een vroolijk, lenteachtig aanzien te geven. Ook binnen voor het venster stonden bloemen: potten met donkerroode geraniums en in 't midden een Oranjeboompje, met mooie gele vruchtjes. 't Zag er zoo gezellig en behaaglijk uit in dat kleine woonvertrekje. Men kon 't werkelijk aan niets bespeuren, dat de huismoeder er bijna dagelijks uit moest om als werkvrouw den kost te verdienen voor haar gezin. Maar aan de flinke Hanneke, haar dertienjarige dochter, was het huishouden ook best toevertrouwd. Ze hield alles keurig netjes in orde, en zorgde als een echt moedertje voor haar twee kleine broertjes. Met een gerust hart verlaat vrouw Van Beek dan ook juist weer haar woning, terwijl ze Hanneke eerst nog eenige aanwijzingen geeft van hetgeen ze dien dag moet verrichten. Het was

nu twee jaar geleden, dat haar man stierf en ze achterbleef met drie kinderen, waarvan de twee jongsten nog zoo heel klein en hulpbehoevend waren.

Ach! het was zoo leeg en stil geworden in huis, toen die goede vader was heengegaan. Moeder had er zoo droevig en bleek uitgezien, en ook Hanneke was in 't begin troosteloos geweest. 't Meisje was echter te jong en te levendig om lang achtereen te treuren. Zoodra moeder wat opgewekter begon te kijken, kreeg ook Hanneke weer echt plezier in haar leven. Soms lachte vrouw Van Beek weer met haar kinderen mee, maar dat het niet de oude, vroolijke lach was, merkte zelfs Hanneke op. Wat 't meisje echter nog niet begreep was, dat moeder haar leed in stilte droeg, in stilte, ja — maar niet alleen! Want de Heer had haar verborgen tranen gezien, en Hij had haar getroost en gesteund met Zijn onveranderlijke liefde en Vadertrouw. De menschen, bij wie zij uit werken ging, zeiden dikwijls: wat is die vrouw Van Beek toch flink, en wat kan zij zich goed over haar verdriet heen zetten. Maar zij wisten niet, dat hun werkvrouw van God de kracht ontving, om haar leed zoo blijmoedig te dragen. Vrouw Van Beek hield er niet van om met haar vroomheid te koop te loopen, maar zij trachtte altijd en overal den wil des Heeren te doen. Daarom was zij ook zulk een ijverige, eerlijke, bescheiden werkvrouw. En niet alleen bij 't ruwe werk, maar was hier of daar een kindje geboren, werd er ergens bruiloft gevierd of had de dood rouw en droefheid gebracht in een huisgezin, dan was vrouw Van Beek meestal een welkome hulp. Zij ging zoo kalm en rustig haar gang, zij dacht aan

alles, en zorgde voor ieder, groot en klein, in 't gezin, waarin men hare hulp had ingeroepen. Door al die drukke werkzaamheden kon zij ruimschoots genoeg verdienen om hare kinderen te onderhouden, en zij dankte er haren God dagelijks voor. Het was wel jammer, dat Hanneke nu reeds zoo vroeg van school had moeten gaan, maar zij had toch al de klas-sen reeds doorloopen, en, zooals haar moeder vol trots verklaarde, zij kon lezen, schrijven en rekenen als de beste. Nu, dom ziet het meisje er ook lang niet uit. Zie maar eens hoe verstandig ze uit haar helderblauwe oogen kijkt, terwijl ze met een bruin aarden pannetje uit hun huisje naar het schuurtje gaat. Hier woont de geit, die haar hok deelt met een paar konijnen, die soms rustig op haar langhari-gen, zachten rug liggen te slapen. Hanneke spreekt het beest vriendelijk toe en gewillig laat ze zich door haar melken. Men kan zien, dat het dier aan een goede, zachte behan-deling gewend is. Spoedig komt Hanneke nu weer naar buiten met haar pannetje vol lekkere, schuimende melk, en juist toen ze er mee naar binnen wilde gaan, viel haar oog op een langen, armoedig uitzienden jongen. 't Was Toon, de zoon van Hein Brand, die al bijna een week gevangen zat voor strooperij. Dit was al zoo dikwijls gebeurd, dat men hem den bijnaam had gegeven van „Hein de Strooper”. Geen wonder dus, dat Toon er haveloos en slordig uitzag, want zijn moeder had hij reeds lang verloren, en Hein bekommerde zich niet om hem. Hij geleek in 't geheel niet op een gezonden buitenjongen, en 't was of door zijn bleeke, magere wangen, zijn groote, bruine oogen nog don-kerder en droeviger zagen. Verwonderd keek hij op toen

Hanneke hem vriendelijk aansprak en vroeg hoe 't met hem ging.

„Best Hanneke,” was zijn antwoord, „ik wilde, dat de ouwe maar voor goed weg bleef, ik kan het best buiten hem stellen.”

„Foei Toon, zoo mag je over je vader niet spreken, daar doe je kwaad mee,” zei Hanneke.

„O ja, jij hebt goed praten, je hebt een goeden vader gehad, en van je moeder krijg je nooit een onvriendelijk woord. Als je er ook eens op uit werd gestuurd om met bezems langs de huizen te venten, en anders slaag en scheldwoorden kreeg, dan zou je wel begrijpen, dat ik blij ben, dat de ouwe gevangen moet zitten.”

Hanneke zweeg, ze had zoo'n innig medelijden met den armen Toon, en ze zag, hoe hij onwilkeurig een' begeerigen blik sloeg op het pannetje met melk, dat zij nog altijd in haar hand hield.

„Toon,” zei ze zacht, „heb je geen honger?”

„Neen, ik kan het best uithouden, we hebben nog wat aardappelen, en ik heb niet veel nodig.”

Hanneke wist echter wel beter, het was den jongen ook aan te zien, dat hij gebrek leed.

„Kom Toon, ga met me mee naar binnen, je moet wat eten, anders word je ziek,” zei ze dringend.

„Nu, wat zou dat, niemand zou mij missen,” was 't onverschillige antwoord.

„Toon, ga nu mee,” zei het meisje beslist. „Ik zie het aan je, je hebt honger, je mag niets meer zeggen, eerst moet je eten,” en zacht dwong ze hem met haar mee



naar binnen te gaan. In de kast stonden een paar stapeltjes boterhammen, die de zorgzame moeder al in de vroege voor haar kinderen had klaar gemaakt. Hanneke zette een paar dikke bruine boterhammen voor haren gast klaar, en schoof een stoel bij de tafel.

„Toe Toon,” zei ze, „wil je me nu een groot genoegen doen en die boterhammen opeten, ik zal je er een kopje lekkere warme melk bij inschenken, dat zal je goed doen.”

De hongerige knaap sribbelde nu niet langer tegen, hij had al in verscheidene dagen geen brood en nog veel minder warme melk geproefd. Het smaakte hem zoo heerlijk, iedere hap was een traktatie. Hanneke genoot hierbij zeker niet het minste, terwijl ze in het vertrekje heen en weer dribbelde en deed of ze niets bemerkte. Spoedig was het stapeltje boterhammen nu ook lekker opgepeuzeld, en de jongen zag er werkelijk beter uit, nu zijn honger was gestild.

„Heeft het goed gesmaakt, Toon?” vroeg Hanneke vriendelijk.

„Nu of het gesmaakt heeft! Maar Hanneke, waarom ben jij toch zoo goed en vriendelijk voor me? Niemand anders is zooals jij.”

„Kom Toon! wat een gekheid, als je zulke rare dingen zegt, word ik echt boos op je, hoor! En ik geloof ook, dat er genoeg menschen zijn, die je zouden helpen als je hun de kans maar gaf. Maar je kijkt meestal zoo donker en boos, dat iedereen bang voor je wordt.”

„Nu laat de menschen dan maar bang voor me zijn, en zich niet met me bemoeien,” was het norsche antwoord.

„Daar meen je niets van Toon, dat weet ik wel beter. Je vindt het ook wel prettig als men vriendelijk tegen je is, maar dan moet je zelf ook niet zoo stug zijn.”

„Maar ik kan en wil niet anders zijn,” barstte de jongen nu los. „Behalve jij en je moeder is er niemand, die iets om me geeft. Op school mocht ook niemand me lijden en daarom bleef ik meestal maar weg. Geen een jongen die met me wilde omgaan, en als jij met me praatte, werd je door de anderen uitgelachen, dat weet je immers nog wel? En 't was allemaal de schuld van de groote menschen, die wilden niet, dat hun jongens zich met mij bemoeiden. Thuis werd ik door den ouwe er op uit gestuurd om bezems te verkoopen of anders te bedelen. Bracht ik geen centen mee, dan kreeg ik slaag en scheldwoorden. Dan moest ik wel naar al die menschen gaan waar ik zoo'n hekel aan heb en hun vragen wat van me te koopen. Dikwijls werd ik ook weggejaagd, of men gaf me een cent om van me af te zijn. Wat zou ik hun graag die centen in het gezicht hebben gegooid, maar ik dorst niet thuis komen zonder geld. En nu zoolang als de ouwe gevangen zit heb ik me ook voorgenomen niet meer langs de huizen te gaan, en van niemand iets aan te nemen al had ik ook nog zoo'n honger. Daarom wou ik eerst ook niet met je mee gaan maar je vroeg het zoo vriendelijk, dat ik het niet kon laten en .... ik had zoo'n honger.”

„En nu heb je er toch geen spijt van, is 't wel Toon? Zie je nu wel, dat je net een jongen bent als ieder ander en je ook op tijd eens flink moet eten.

't Is allemaal malligheid van jou, om aan niemand meer

iets te willen vragen. De menschen meenen het niet zoo slecht met je als je wel denkt, maar jij stoot iedereen af, door je stuurschheid. Toe zet nu al die leelijke gedachten eens uit je hoofd, en als over een paar dagen je vader thuis komt, ga hem dan eens met een vriendelijk gezicht tegemoet."

"Ik hem tegemoet gaan, Hanneke, dank je wel, als hij thuis komt is het nog vroeg genoeg om een pak slaag te krijgen. Toen hij wegging, zei hij, dat ik goed wat centen op moest loopen, zoodat hij een lekker maal moest hebben bij zijn terugkomst. Dus ik weet wat me te wachten staat, nu ik dat niet gedaan heb."

Hanneke zuchtte, ze wist werkelijk niet, wat ze hierop moest antwoorden. Ja, Toon had eigenlijk wel gelijk gehad toen hij zei: jij hebt goed praten, jij krijgt van je moeder nooit een onvriendelijk woord.

Het meisje had een kleur van 't drukke praten, maar nu was ze toch ten einde raad. Ze kon zich van een vader zooals baas Hein, geen voorstelling maken. Hoe geheel anders was haar vader geweest. Als hij 's avonds thuis kwam van zijn werk, had hij altijd 't liefst zijn kinderen om zich heen gehad. En nooit was 't kleine troepje hem te druk of te woelig geweest. Toen 't meisje daaraan dacht kreeg ze de tranen weer in de oogen, maar ze veegde ze gauw weg om 't Toon niet te laten merken. Ze had toch zooveel voor op dien armen jongen, hij had niemand die van hem hield, hoe kon men dan ook verwachten, dat hij vroolijk zou kijken! Kon ze maar iets bedenken om hem genoeg te doen.

Misschien zou hij het wel prettig vinden als hij haar

wat helpen kon. Ze vroeg hem daarom, of hij een mand groen voor de geit en de konijnen wilde gaan snijden. Dat was goed geraden. Met een verheugd gezicht sprong hij op, blij wat voor Hanneke te kunnen doen.

Het was nu bijna acht uur in den morgen, en het meisje ging haar broertjes wekken, die nog rustig lagen te slapen. Toen zij de witte bedgordijnen wegschoof, kwam een dartel zonnestraaltje naar binnen gluren, dat de heele bedstede helder verlichtte.

De kinderen openden even de slaperige oogjes maar knipten ze dadelijk weer dicht voor het felle zonlicht. Hanneke gaf hun echter geen tijd opnieuw te gaan inslapen. Ze wreven zich nu nog eens goed de oogen uit en waren toen spoedig klaar wakker. Door het flinke zusje geholpen, waren de kinderen nu weldra gewasschen en gekleed en zaten aan tafel om hun ontbijt te gebruiken.

„Zus, waar is jou boterham?” vroeg Piet, de oudste van de twee broertjes.

„Wel jongen,” was het antwoord, „mijn boterham is al lang op, ik heb maar niet op jullie gewacht.”

Het vijfjarig baasje was met deze verklaring tevreden, maar kleine Jaapje gaf luid zijn afkeuring te kennen.

„Zus boo eten, Jaapje anders ook niet eten!” riep het kereltje dwingerig en zijn klein, dik gezichtje begon zoo bedenkelijk te staan, dat Hanneke 't maar 't beste vond een stukje van zijn boterham te nemen. Toen de driejarige dreumes zijn zin had gekregen, ging hij verder weer rustig aan zijn morgenbrood. Hanneke voelde echter wel, dat haar maag met dat kleine stukje brood niet zoo ge-

makkelijk tevreden was gesteld. Gelukkig stond er nog wat meelpap, dat smaakte haar heerlijk. Veel was het niet, maar daar bekreunde ze zich niet over. Ze was veel te blij, dat Toon haar boterham zoo smakelijk had opgegeten, het gaf haar zoo'n prettig, opgewekt gevoel. Ze dacht er echter niet aan, dat daarboven haar kleine liefdedaad stond opgeteekend. Maar het woord des Heeren gold immers ook voor haar: voor zoover gij dit een van deze Mijne minste broeders gedaan hebt, zoo hebt gij dat Mij gedaan.

---

## II.

### WAT TOON HAD GELEZEN.

---

Nauwelijks had Hanneke het woonvertrekje weer netjes op orde gebracht, toen Toon reeds voor haar stond met een groote mand vol groen. Zijn gezicht straalde van plezier toen Hanneke hem herhaaldelijk bedankte.

„Kan ik nu nog iets voor je doen?” vroeg hij, „je hebt mij maar voor 't bestellen, want ik heb niets te verzuimen!”

„Neen Toon, ik heb nu op 't oogenblik geen werk voor je, ik moet de kieltjes van de jongens verstellen, en daar kan je mij toch zeker niet bij helpen,” zei ze lachend.

„Nu dan ga ik maar weer weg,” en lusteloos keerde hij om.

„Waar wil je heen gaan, Toon?”

„Waarheen, dat weet ik zelf niet, het kan mij niet veel schelen.”

„Nu blijf dan nog wat bij mij praten, terwijl ik zit te naaien kan je dan een oogje op de jongens houden, dan help je mij toch ook.” Het was bijzonder mooi Aprilweer en Hanneke zette zich met haar werk voor de deur van hun huisje, terwijl Toon in het gras tegenover haar ging zitten. De beide broertjes genoten ook van het heerlijke lenteweer, ze stoeiden en ravotten met elkaar, dat het een lust was om te zien.

„Wat zijn het toch een paar kleine levenmakers, vind je niet, Toon?” vroeg Hanneke, terwijl ze lachend naar de kinderen keek. Ik zou het hier den geheelen dag alleen niet kunnen uithouden, als ik die kleine jongens niet bij me had. Ze volgde met haar oogen de bewegingen der kleinen, en in eens wipte ze van haar stoel, en danste en sprong ze met de kinderen mee in 't rond. Als zus mee deed, dan waren de broertjes uitgelaten, ze gierden het uit van plezier, en een oogenblik was 't een recht *dolle boel*. Met een hooge kleur kwam 't meisje terug, en gauw raapte ze haar naaiwerk op, dat op den grond gevallen was. „Je vindt mij zeker een flauw kind, is 't niet, Toon? Maar ik kan 't niet helpen, soms moet ik eens even met hen mee doen, doch nu ga ik weer hard aan 't werk, hoor!”

„Ik vind je heelemaal niet flauw, Hanneke, ik wou, dat ik ook maar zoo'n plezier kon maken als jij.” Als moeder maar was blijven leven, dacht hij bij zich zelf, dan zou ik ook wel vroolijk kunnen zijn. Enkele voorvallen uit zijn vroegsten kindertijd kon hij zich nog flauw herinneren. Het duidelijkst stond hem voor den geest, hoe hij, als heel kleine jongen, in zijn eigen witgeverfd stoeltje naast zijn

moeder mocht zitten en door haar werd geliefkoosd. Van haar ziekte en sterven wist hij niets meer, dan dat het op een keer heel donker was geweest in huis, en hij toen door de buurvrouw was meegenomen. Van zijn vader herinnerde hij zich alleen, altijd bang voor hem te zijn geweest, evenals hij 't nu nog was. Die gedachte maakte hem tegelijk boos en droevig. „Hanneke,” riep hij, „kwam de ouwe maar nooit meer terug, of was ik maar gelijk met mijn moeder gestorven. Overmorgen komt hij weer thuis, en dan is het gedaan met mijn rust.”

„Toon, Toon, praat toch zoo niet, je mag je vader niet in de gevangenis wenschen, al is hij soms ook hard en onvriendelijk tegen je. Doe mij nu ook een plezier en praat niet meer zoo onverschillig van den „ouwe”. Dat is toch niet mooi van je, hij is immers je vader en zoo behoort je hem ook te noemen. En al was hij zelfs je ergste vijand, toch moet je probeeren hem lief te hebben, want dat is het gebod des Heeren.”

„Het gebod des Heeren, daar weet ik niets van, maar wel, dat ik een hekel heb aan dien man, die mijn vader is.”

„Het spijt me, dat je niets van den Heere Jezus weet, zoo je Hem kendet, zou je heel anders praten. Waarom wilde je ook nooit op Zondagsschool of katechesatie komen, daar wordt zooveel van Hem verteld.”

„Wat zou ik daar doen, dat is allemaal goed voor kinderen, die gewone vaders en moeders hebben, maar niet voor mij.”

„Juist wel voor jou, Toon, want daar zou je kunnen leeren, dat de Heere Jezus jou ook liefheeft, en dat Hij

niemand verstoot of te slecht vindt om te helpen. Als je een bijbel hebt zou je 't daar ook in kunnen lezen, hoe lief de Heer de menschen had, en hoe Hij altijd uit ging om armen en ongelukkigen te helpen en te redden."

"Gisteren heb ik voor 't eerst wat in den bijbel gelezen, vóór dien tijd wist ik niet, dat wij er een hadden. Ik vond hem boven in de lade van het kastje, dat van mijn moeder is geweest. Ik verlangde opeens zoo, om wat van haar te zien, maar het kastje is altijd gesloten, doch van de lade is het slot stuk. Met een krommen spijker trok ik nu de lade open, en zag daar allerlei dingen die van moeder zijn geweest — ook haar bijbeltje, — een pauweveertje lag tusschen de bladen. Wat speet het mij nu, dat ik zoo slecht lezen heb geleerd. Ik wilde zoo graag weten, wat er op die bladzijde stond, waar dat pauweveertje tusschen lag, en nu ging het zoo moeilijk. Letter voor letter moest ik eerst spellen. Daarom heb ik ook die heele bladzijde niet kunnen lezen, maar alleen een heel klein stukje waar een potloodstreep onder stond. Dat heb ik nu van buiten geleerd, maar ik begreep het niet goed."

"Wil je het mij eens zeggen, Toon?" vroeg het meisje.

"O ja," was het antwoord, en nu zei hij den tekst op, die met zooveel moeite was ontcijferd: „Alzoo is er blijdschap voor de engelen Gods over één zondaar, die zich bekeert, meer dan over negen en negentig rechtvaardigen, die de bekeering niet van noode hebben."

"Hè Toon, dat is juist de tekst, dien wij verleden week in de zondagsschool hebben opgezegd, en de juffrouw heeft er ons toen zooveel van verteld. Wil ik je nu het andere



ook eens voorlezen, dat op die bladzijde staat?" Zij haalde nu den bijbel, en terwijl Toon aandachtig luisterde, las zij hem Lukas 15 in zijn geheel voor.

„Is dat geen mooie geschiedenis, Toon?" vroeg zij, toen het hoofdstuk geëindigd was. „De Heere Jezus heeft ons dat verhaald om ons duidelijk te maken hoe lief God ons heeft. Zoo slecht kunnen wij niet zijn, of Hij wil ons nog met open armen ontvangen, als wij maar met diep berouw tot Hem komen, zooals de verloren zoon tot zijn vader kwam. Zoo heeft de juffrouw het ons uitgelegd, maar veel beter en duidelijker dan ik het nu doe.”

„Ja, dat is heel mooi,” zei Toon, als in gedachten, „en moeder heeft het zeker ook zoo mooi gevonden, omdat het pauweveertje daar juist bij lag. Als vader mij dat bijbeltje eens wilde geven, dan zou ik mijn best doen om er meer uit te leeren lezen, en ik zou dan misschien niet meer zoo'n hekel aan hem hebben.”

„Nee, dat zou je zeker niet, want die bijbel zou je leeren, dat je niemand een kwaad hart toe moogt dragen. Wees jij nu eens een goede zoon voor je vader, en denk er aan, welk een akelige week hij nu heeft, en hoe prettig het voor hem moet zijn, als er bij zijn thuiskomst iemand is, die met liefde op hem wacht.”

„Nee Hanneke, dat zou hij niet prettig vinden, alleen bedelcenten die verwacht hij van mij,” zei de knaap bitter.

„Laten wij probeeren je vader iets beters te geven, ik zou je graag daarbij helpen, mag ik?”

„Ik weet niet wat je wilt, Hanneke, en waarbij je mij wilt helpen.”

„Laat dat eens aan mij over, Toon, ik weet het nu zelf nog niet goed, maar ik hoop er wat op te vinden.”

Of het meisje er wat op gevonden heeft zullen we later hooren.

---

### III.

#### EEN AVOND IN HET HUISJE VAN VROUW VAN BEEK.

---

Toen Toon vertrokken was, zat Hanneke nog lang stil na te denken, en terwijl ze daar zoo zat was het of een zonnestraal over haar lief gezichtje vloog. Zeker kreeg ze toen een gelukkige gedachte. Maar nu keek ze opeens met schrik naar haar naaiwerk. Dat was niet hard gevorderd van morgen, en nu was het waarlijk weer tijd om voor het middagmaal te gaan zorgen. Het was maar goed, dat de broertjes zich buiten zoo best vermaakten, en het bedrijvige zusje niet in den weg liepen, want ze had het nu een poosje erg druk. Maar 's middags ging de naald weer dubbel ijverig heen en weer, zoodat het verzuimde van dien morgen spoedig was ingehaald. En 's avonds toen moeder thuis kwam, prees zij haar dochttertje, omdat de kleertjes van de broertjes zoo netjes waren versted. Toen de kleinen in bed lagen, en moeder en dochter weer rustig bij elkaar zaten, begon Hanneke pas te vertellen van Toon, en het gesprek, dat zij samen hadden gehad. „Ach

ja," zeide vrouw Van Beek, „het is wel heel treurig met dien man gesteld; was zijn goede vrouw maar blijven leven, dan zou het zeker nooit zoover met hem gekomen zijn."

„Hebt u haar goed gekend, moeder?" vroeg Hanneke met groote belangstelling.

„Zeker kind, heel goed. Zij heette Dina van Rijn en was naaister. 't Was een lief, zacht schepseltje met een echt vroom gemoed. Niemand kon begrijpen, dat zij de vrouw wilde worden van dien ruwen Hein Brand. Hij verstond het tuinmansvak heel goed, maar stroopen deed hij veel liever dan geregeld gaan werken. Maar Dina vertrouwde vast op zijn belofte, dat hij zijn leven zou beteren. En 't was werkelijk, of Hein door haar een ander mensch was geworden. Hij werkte nu vlijtig en men zag hem in geen kroeg of slecht gezelschap meer. Thuis vond hij nu al zijn geluk en zijn vrouw zag haar vertrouwen niet teleurgesteld. Een jaar later werd Toon geboren, en bleef er niets meer te wenschen over voor het kleine gezin. Nooit heb ik gelukkiger moedertje gezien dan 't vrouwtje van Hein Brand. Maar toen de kleine jongen een paar jaar oud was, begon zij te sukkelen. De dokter schreef geen medicijnen, maar alléén rust en versterkende middelen voor. Hein verdiende genoeg om zijn vrouw alles te geven wat zij noodig had, maar moeiltjker was het voor hem te zorgen, dat zij zich niet te druk maakte. Toon was toen een gezonde, woelige jongen, die nog heel wat zorg noodig had, en moeiltjk stil te houden was. Hein had al eens voorgesteld om het kind zoolang uit te besteden tot de moeder weer hersteld zou zijn, maar dit had haar zoo verdrietig gemaakt, dat hij er niet meer

over sprak. Ze werd echter al spoedig zoo zwak, dat ze het kind niet meer alleen kon verzorgen, en een vriendelijke buurvrouw haar dikwijls te hulp moest komen. Want hoe zorgzaam en goed Hein ook was voor zijn vrouw, kon hij toch niet altijd bij haar blijven, daar zijn verdienste niet gemist kon worden. 't Was nu het grootste genoegen voor de zieke, als Toon rustig naast haar kwam zitten, en haar vermaakte met zijn gebabbel. Met hem spelen, zooals ze vroeger placht te doen, kon ze al lang niet meer. Ze ging steeds langzaam achteruit en 't was duidelijk te zien, dat geen rust of versterkende middelen haar meer beter konden maken. Zelf had ze 't ook reeds lang begrepen, maar het verontrustte haar niet, daar ze wist in Wien ze had geloofd. Dat ze Toon zoo klein en hulpbehoevend moest achterlaten, viel haar eerst wel hard, maar ze tobde er niet meer over, toen ze vertrouwend het lot van haar kind in 's Heeren hand had gelegd. Het was nu al zoo ver gekomen, dat ze niet meer op kon zitten, maar alle dagen in bed moest liggen. Toon werd nu bijna geheel van haar teruggehouden, maar eens op een middag had zij de buurvrouw zoo vriendelijk verzocht hem een poosje bij zich te mogen hebben, dat de oude vrouw het niet dorst weigeren. 't Was echter of de kleine jongen 't had begrepen, dat hij rustig moest zijn, want heel stille-tjes had hij zich naast zijn moeder neergevljd. Zoo vond Hein hen — toen hij een uur later thuis kwam — naast elkander ingeslapen, maar de moeder sliep den slaap, die haar overbracht naar het andere, betere leven.

Nooit heeft men gezien, dat Hein een traan stortte,

maar het was of zijn zwaar verlies alle gevoel in hem had verstompt. Dagen achtereen liep hij zwijgend rond, werken deed hij niet meer, en zijn kind was hem geheel onverschillig. De goede buurvrouw bleef echter voor Toon zorgen en zij bekommerde er zich niet over, al toonde baas Hein haar nooit de minste dankbaarheid. Zij stond geheel alleen op de wereld en was blij, dat er een klein wezentje was, dat hare hulp en liefde nodig had. Ongelukkig voor Toon stierf de oude vrouw, toen hij nog nauwelijks zoo oud was als onze Piet. Hein leefde nu nog veel losbandiger en ongeregelder dan vóór zijn trouwen. In de kerk, die hij vroeger met zijn vrouw geregeld had bezocht, kwam hij nu nooit meer. Meermalen ging de dominee hem opzoeken, om hem 't verkeerde van zijn gedrag onder 't oog te brengen, zonder dat het iets hielp. Hij lachte den ouden man in zijn gezicht uit, en zei, dat hij die godsdienstige praatjes maar aan anderen wijs moest maken. Na den dood van zijn vrouw geloofde hij aan geen God meer, alles was hem onverschillig geworden. Ieder had medelijden met den kleinen Toon, maar niemand kon iets voor hem doen, want toen de buurvrouw gestorven was, wilde Hein geen andere hulp meer in huis hebben. Zoo is de arme jongen heelemaal in 't wild opgegroeid. En als God het niet verhoedt zal er wel niets anders van hem worden dan een landlooper."

„Neen moeder," zei Hanneke met vuur, „dat gebeurt zeker niet. Toon is geen luie jongen en hij heeft er een verschrikkelijken hekel aan, dat zijn vader hem niet wil laten werken. Als er maar iemand was, die hem aan den

gang wilde helpen om een of ander werk te leeren, dan zou hij zeker goed zijn best doen."

„Ja kind, maar 't is zoo ongelukkig, dat zijn vader 't toch zou tegenwerken; met dien man is tegenwoordig niets te beginnen."

„Wanneer 't baas Hein nu nog eens vriendelijk gevraagd werd, moeder, zou hij dan niet over te halen zijn om wat voor Toon te doen? Ik heb zoo'n medelijden met den jongen, en zou hem zoo graag helpen, als ik kon."

„Ik geloof, dat het moeilijk gaan zal, kindlief, en naar zoo'n jong ding als jij, zou Hein zeker niet willen luisteren?"

„Laat mij het toch eens probeeren, toe moedertje, zeg maar dat het mag?"

Verwonderd keek de moeder het meisje aan. Verbeedde het kind zich te veel, of was het alleen haar vriendelijk, goed hartje en haar oprecht kinderlijk geloof, dat haar zoo deed spreken? Maar ze bedacht ook, dat de Heer juist dikwijls de eenvoudigen en geringen gebruikt om zijn wil op aarde te volbrengen. Neen, ze zou het meisje niet tegenwerken, en daarom antwoordde ze: „Nu, kind, je mag doen, wat je denkt dat goed is, maar vergeet niet in de eerste plaats Gods hulp te vragen, bij 't werk dat je wilt ondernemen."

Vrouw Van Beek vroeg nu niet verder naar Hanneke's plannen. Ze wilde haar kind geheel voor zichzelf laten denken en handelen. Hanneke had intusschen een keteltje koffie klaar gemaakt. Dat deed zij altijd als moeder den geheelen dag uit werken was geweest. Het hielp niet of vrouw Van Beek al zei: „kind, doe dat nu niet, ik krijg

immers overvloedig eten en drinken bij de menschen waar ik werk. Neem liever een kopje koffie als je den geheelen dag met de kinderen alleen bent."

Hanneke wilde daar echter niets van hooren, zij dacht er niet aan om voor zichzelf koffie klaar te maken, en de kleintjes hielden er natuurlijk nog niet van. Maar zoo 's avonds met moeder, dan vond zij het recht gezellig. Zij konden dan zoo prettig zitten praten, terwijl de handen intusschen tjverig in de weer waren. De broertjes, die nu zoo rustig lagen te slapen, bezorgden hun moeder en zusje stapels naai- en stopwerk. Die kleine voetjes dribbelden heel wat af op een dag, en de klompjes gingen daarbj zoo dikwijls aan en uit, dat de kousen 's avonds maar zelden werden uitgetrokken zonder een paar gaten er in. Nu vinden meisjes kousen stoppen dikwijls een heel vervelend werk, maar vrouw Van Beek zag er, zooals de meeste moeders, nooit erg tegen op. Zij zorgde dan ook meestal voor het stopwerk, terwijl Hanneke het naai- en breiwerk op zich nam. Onder al die bedrijvigheden vlogen de avonden om; voor Hanneke waren het de prettigste uren van den dag. Ze zag anders hare moeder ook zoo weinig. Deze vond het ook zeer genoeglijk 's avonds weer eens rustig aan eigen haard te zitten, nadat zij den geheelen dag bij vreemde menschen had gewerkt. Nu en dan moest ze ook eens even naar haar slapende jongens gaan kijken en luisteren naar hun geregelde ademhaling. Dat moeder hen dan weer eens lekker toestopte, en een kus drukte op hun blozende gezichtjes, dat stoorde de kleinen niets in hun slaap.

Maar het klokje aan den muur vertelde, dat het thans voor moeder en dochter ook tijd werd te gaan slapen. Hanneke gaf nu haar moeder den huisbijbel aan. Het was hier geen bijbellezen uit sleur of gewoonte, want men hoorde en zag het aan de weduwe, dat zij van harte instemde met de volgende woorden van den psalmist:

„De Heer is mijn herder, mij zal niets ontbreken. Hij doet mij nederliggen in grazige weiden; Hij voert mij zachtkens aan zeer stille wateren. Hij verkwikt mijne ziel; Hij leidt mij in het spoor der gerechtigheid om Zijns naams wil. Al ging ik ook in een dal der schaduwe des doods, ik zoude geen kwaad vreezen, want Gij zijt met mij; Uw stok en Uw staf, die vertroosten mij. Gij richt de tafel toe voor mijn aangezicht, tegenover mijne wederpartijders; Gij maakt mijn hoofd vet met olie, mijn beker is overvloeiende. Immers zullen mij het goede en de weldadigheid volgen, al de dagen mijns levens; en ik zal in het huis des Heeren blijven in lengte van dagen.”

De bijbel werd nu weder gesloten, en het geheele huisgezin sliep weldra in. Dat Hanneke in haar avondgebed Toon en zijn vader niet vergat, behoef ik zeker niet te zeggen.

---



**WAAROM HANNEKE HAAR KONIJNEN  
VERKOCHT.**

---

Den volgenden morgen keek Hanneke dikwijls uit naar Toon, maar deze liet zich niet zien. Had hij misschien weer honger en zou hij zich nu maar schuil houden, omdat hij het niet voor haar wilde weten? Het viel haar tegen, want ze had hem zoo graag gesproken over het plannetje, dat ze gisteren al had bedacht. Ze zou echter maar niet langer wachten, zelf moest ze toch het begin maken. De twee groote, vette konijnen werden nu uit het schuurtje gehaald en in een mand gezet. Kort geleden had Kees de mole-naarszoon ze van haar willen koopen, maar toen had ze er nog niet van kunnen scheiden. Voor enkele stuivers, die ze zuinig en met veel geduld had opgespaard, waren ze als heel jonge diertjes door haar gekocht. Ze was zoo echt gelukkig geweest met haar eigendom, en heel wat dingen had ze al bedacht om voor de opbrengst van de konijnen te koopen als ze groot zouden zijn. Moeder wilde ze graag een lekkeren omslagdoek geven, den broertjes ieder een stuk speelgoed, en voor zich zelf hoopte ze op een naaidoos. Soms, als ze eene berekening ging maken, vreesde ze niet toe te komen met haar geld, en dan besloot ze maar met een zucht, dat de naaidoos nog wat wachten moest. 't Viel toch wel hard al die plannen, waar ze maanden lang plezier van had gehad, nu te moeten opgeven. 't Zou zoo prettig geweest zijn moeder te verrassen

en de broertjes blij te maken. Maar nu dacht ze ook weer aan dien armen Toon, die alles miste. Neen, gauw nu naar Kees en de konijnen verkocht, ze weifelde geen oogenblik meer. De molenaarszoon keek haar reeds lachend tegen, en riep: „Zoo Hanneke, kom je mij nu je konijnen brengen; je past op, hoor meid! We zullen maar niet lang loven en bieden, het zijn werkelijk beste dieren, en ik wil je er drie gulden voor geven, is dat goed?”

Hanneke kreeg een kleur van genoegen, zooveel had ze niet eens durven vragen, en ze stemde dan ook dadelijk toe.

Kees gaf haar daarop drie blanke guldens, die het meisje niet weinig trotsch in haar zak liet glijden.

„Wil je niet even binnenkomen en een kop koffie mee drinken?” vroeg hij vriendelijk, „moeder heeft ze juist klaar gemaakt.”

„Dank je wel Kees,” was 't antwoord, „ik moet gauw weer naar de broertjes.”

In een wip was het meisje weer op weg naar huis. Ze kon nu met de leege mand heel wat vlugger loopen dan straks in 't heengaan. In de verte zag ze de kinderen reeds voor 't huisje spelen, terwijl Antje, haar buurmeisje, wie ze verzocht had even op de kleinen te letten, tegen het hekje stond te breien. Hanneke dacht er niet aan haar vriendinnetje te bedanken, de meisjes waren altijd gewoon elkaar te helpen, zonder er veel praatjes over te maken. Het was een heele vreugde voor de broertjes toen ze hoorden, dat ze met zus boodschappen mochten gaan doen. Piet mocht de mand dragen, en Jaapje met zijn korte beentjes stapte heel kordaat tusschen zijn zus en zijn broertje

in. De winkel was niet ver af, wat maar gelukkig was voor den kleinen, dikken jongen, die anders 't loopen niet zou hebben uitgehouden. Hanneke deed nu haar inkoop en er kwam van alles in de mand: brood, boter, suiker, koffie, en een stukje kaas en ook een pond groene zeep, dat echter zorgvuldig van de andere waren gescheiden werd gehouden. De winkelierster telde het gekochte op, en Hanneke legde haar pas ontvangen guldens op de toonbank, waarvan ze nog aardig wat kleingeld terug kreeg. Hier van hoopte ze nog wel iets voor moeder en de kleintjes te kunnen koopen. De kinderen kregen ieder nog een handvol lekkers van de winkelierster, en verheugd stapte nu ons drietal weer naar huis. Daar gekomen zette Hanneke de mand met winkelwaren in de kast, en maakte een schotel eten warm, die moeder den vorigen avond had meegebracht. Toen zij alle drie verzadigd waren bleef er nog een aardig kliekje over. Hanneke deed dit in een klein pannetje en zette het toen in de mand bij de andere waren. „Kom jongens,” zei ze, „laten we nu eens naar Toon gaan kijken, ik denk, dat hij ook wel trek zal hebben, en ons kliekje hem best zal smaken.”

De kinderen waren dadelijk klaar. Hanneke nam de mand weer aan den arm, en sloot zorgvuldig de huisdeur achter zich dicht. Het was maar vijf minuten loopen naar het huisje van Toon, maar ons gezelschap deed er zeker een kwartier over. Jaapje zette maar heel kleine stapjes, en half weg moest hij ook nog even rusten. Eindelijk kwamen ze er toch, maar tot Hanneke's teleurstelling, vond zij Toon niet thuis. Zij konden echter zoo naar binnen gaan,

want de deur was niet gesloten. 't Meisje kon 't niet laten even haar neusje op te trekken, 't rook zoo duf en alles zag er zoo vuil en stoffig uit. Ze had haast wel weer uit dien rommel willen gaan loopen, maar .... dat zou toch laf zijn, daarvoor was ze immers niet hier gekomen!

Er was echter bijna geen plaats te vinden waar ze veilig haar mand met eetwaren kon bergen. Neen 't was werkelijk geen wonder, dat Baas Hein en Toon zich niet thuis gevoelden in zoo'n ongezellig, groezelig vertrek. De kinderen waren intusschen al druk aan het spelen. Hanneke had eenige knikkers in den zak gestoken om hen daarmede bezig te houden, maar ze hadden die nu niet noodig. Ze waren het schuurtje ingegaan waar ze allerlei rommel vonden, en dat is voor kleine kinderen nog het prettigste speelgoed. 't Speet Hanneke erg, dat Toon nog maar altijd niet kwam. Ze keek nu het vertrekje nog eens goed rond, en begon te denken, dat het nog niet zoo onaardig zou zijn, als alles maar eens flink was schoongemaakt. De stoelen, de tafel en het kastje hadden alle dezelfde grauwe stofkleur. De muren, die vroeger wit hadden gezien, waren nu zwart beroekt, en de vloer was met een laag klei bedekt. Door het raam kwam hoogstens nog een beetje licht, maar naar buiten kijken ging reeds lang niet meer, zoo vuil waren de glazen. 't Meisje, thuis aan orde en netheid gewend, moest wel terugschrikken voor dien vervuilden, wanordelijken boel. Nog een poosje bleef zij zoo rond staan kijken, maar toen was ook haar besluit genomen om met het werk te beginnen, en niet langer op Toon te wachten.

De zeep werd nu voor den dag gehaald, en in een ouden, ingedeukten emmer, dien zij in het schuurtje had gevonden, werd een vet zeepzopje gemaakt. De tafel, de stoelen en het raam, alles kreeg daarmee nu een geduchte beurt. Het kastje, waarover Toon gesproken had, kreeg echter eene zachtere behandeling. Juist was ze hiermede bezig, toen hij naar binnenkwam.

„Maar Hanneke, wat ga je nu beginnen?” riep hij in de grootste verbazing.

„Ja, Toon,” was 't ietwat verlegen antwoord, „ik had het je eerst willen vragen of ik het hier wat op mocht knappen, maar je bleef zoo lang weg, dat ik maar vast ben begonnen. Je bent toch niet boos op me, wel?”

„Boos, wel neen, maar wat heb je aan dat geploeter, het zweet loopt langs je gezicht en het is nergens goed voor.”

„Ik weet niet, Toon, of 't nergens goed voor is, maar ik dacht, dat je vader het misschien prettig zou vinden als hij thuis komt in een zindelijk, net vertrekje. Maar nu moet ik al gauw naar huis, anders komt moeder straks voor de gesloten deur. Als ik mag, kom ik echter morgen terug om alles verder in orde te maken.”

„Als je mag zeg je, och Hanneke, je bent veel te goed, ik heb er natuurlijk niets tegen, maar ik ben alleen bang, dat het niet goed zal afloopen morgenavond.”

„Waarom toch, Toon? Ik ben heelemaal niet bang voor je vader, hij zal mij immers geen kwaad doen, omdat ik zijn huisje schoonmaak?”

„Je kent hem niet Hanneke, anders zou je zoo niet praten.”

„Misschien ken ik hem beter dan ie denkt; ik weet, dat

hij heel ongelukkig is geweest, nadat je lieve moeder is gestorven. Probeer nu eens om medelijden met je vader te hebben en niet zoo slecht over hem te denken. En als hij morgenavond thuis komt, laten wij dan samen op hem wachten, en hem vriendelijk onthalen, dat zal hem zeker goed doen. Kijk eens Toon," en ze nam hem mede naar de mand, „wat hier in is heb ik bestemd voor morgenavond. Toe, zeg nu eens, dat je mijn plan goed vindt?"

„Ik weet niet, wat ik er van zeggen moet, jij bent zoo onbegrijpelijk goed, zoo heel anders dan ik. Vandaag heb ik er aldoor over gedacht om stil weg te loopen, maar ik wilde het eerst jou vertellen, omdat je zoo vriendelijk voor me bent geweest."

„Wacht nu eerst morgenavond af, voor je weg loopt, wil je dat Toon? Ik hoop, dat je dan niet meer van je vader zult willen wegloopen, maar je best zult doen om zijn leven gelukkiger te maken. Aan ons ontbreekt ook zooveel, hoe kan dat ons vergeven worden, wanneer wij zelf niet kunnen vergeven en liefhebben? Maar nu moet ik toch werkelijk eens weggaan, de kleintjes verlangen naar huis, doch als jij ze nog even wilt bezighouden, dan warm ik eerst gauw een pannetje eten voor je op."

In een oogenblik had zij de kachel opgestookt, het eten gewarmd, en voor Toon klaar gezet.

„Kom Toon, eet dat nu eens lekker op, en zorg dat ik je morgen thuis vind, dan gaan we verder samen den boel opruimen. Dag Toon!"

Zonder verder zijn antwoord af te wachten, stapte zij vlug met de broertjes aan de hand naar huis.

Nog lang zat Toon stil voor zich uit te kijken en te denken over alles wat Hanneke gedaan en gezegd had.

't Was of hij zijn eenzaamheid en verlatenheid nog nooit zoo diep had gevoeld als nu. Hij haalde weer het bijbeltje van zijne moeder uit de lade, maar kon niet dan met de grootste moeite een enkel woord lezen.

„Ach moeder,” snikte hij: „waart gij bij mij gebleven, hadt gij mij uit uw bijbeltje geleerd, dan zou ik misschien ook een goede jongen geworden zijn.”

Zijn hoofd viel op de tafel, zijn heele lichaam schokte van het schreien, toen werd langzamerhand het snikken al zachter en zachter totdat het eindelijk geheel ophield. Toon was ingeslapen. Arme, moederlooze knaap, wie weet, wat Gods liefde ook nog over u besloten heeft.

## V.

### BAAS HEIN KOMT THUIS.

Tot Hanneke's groot genoegen vond zij Toon den volgenden dag thuis, toen zij weer in de vroegte met haar broertjes zijn huisje binnentrad. Dadelijk ging zij nu aan het werk, en het leek wel of Toon er zelf ook plezier in had, dat het vertrekje onder haar handen zulk een geheel ander aanzien kreeg. Hij hielp haar flink om tafel en stoelen naar buiten te dragen, en terwijl Hanneke schrobde en boende, zorgde hij voor een ruimen overvloed van water.

Ook het oude, half verroeste kachelkje werd onder handen genomen, en Toon was niet zoo goed, of hij moest mee gaan poetsen. De kleine broertjes hadden de grootste pret in al die bedrijvigheden. Zij verbeeldden zich, dat ze ook een handje moesten helpen, vooral als er met water gewerkt werd, deden ze dapper mee, en ze moesten het al heel bont maken eer Hanneke hen ging beknorren. Onder al die drukke bezigheden ging de dag voorbij eer de kinderen er zelf erg in hadden. Maar gelukkig, toen het avond werd, was alles ook kant en klaar. Hanneke had nog nooit zooveel eer van haar werk gehad, en Toon stond verbaasd over de verandering, die het huisje had ondergaan. De muren zagen nu weer helder wit, en de vloer was zoo schoon geschrobd, dat Toon er haast niet over durfde loopen. Hij kon 't zich maar niet voorstellen, dat dit nette, zindelijke vertrekje hetzelfde was, waarin hij met zijn vader had gewoond. En 't rook zoo lekker frisch, telkens moest hij weer eens zijn neus ophalen! Maar langzamerhand kwam er weer een onrustige trek op 't gezicht van den jongen, en hij zei: „over een uur kan hij wel hier zijn Hanneke, en wat dan? Zou je toch maar niet liever heengaan?”

„Welneen, Toon, ik denk er niet aan, nu breng ik eerst gauw de broertjes thuis en dan kom ik dadelijk weer terug en wachten wij samen op je vader. Kom,” zei ze vroolijk, toen ze de kinderen had weggebracht, „haal jij nu eens wat hout, dan steken we de kachel aan, en ga ik een lekker kopje koffie zetten.”

Daarop haalde zij een helder servet uit haar mand en



spreidde dat over de tafel. En thans kwamen ook de andere heerlijkheden voor den dag: brood, boter, kaas, alles werd nu netjes op het servet gezet. Hanneke had een kleur van inspanning terwijl Toon steeds bleeker en onrustiger werd.

„Ik kan het wachten hier niet langer uithouden,” zei hij eindelijk, „ik ga in het schuurtje zitten, als je mij noodig hebt ben ik dadelijk bij je.”

Het begon intusschen al donker te worden. Hanneke stak nu het petroleumlampje aan, en plaatste dat midden op de tafel. Juist was zij hiermede klaar, toen de klink van de deur werd opgelicht en .... Toon's vader stond in de huisdeur. Langen tijd bleef hij daar staan zonder iets te zeggen: met een vreemden, starren blik keek hij naar de netjes aangerichte tafel. Hij scheen het meisje niet te zien, noch haar vriendelijken welkomstgroet te hooren. Eindelijk kon Hanneke dat vreemde staren niet langer uithouden. Zij ging naar hem toe, en legde haar hand op zijn arm: „Kom toch binnen, baas Hein,” zei ze vriendelijk, „wij hebben al lang op u gewacht. Zie eens, de tafel is reeds voor u gedekt.”

„Wie heeft er op mij gewacht?” stamelde hij nu, „die tijd is lang voorbij, dat zij op mij wachtte, en toch, alles ziet er uit als toen.” En het was nu of hij opeens uit zijne verdooving ontwaakte. Hij greep het meisje bij den arm en keek haar wild aan: „zeg eens, wie heeft dat gedaan, wie heeft dat alles hier klaar gezet, juist zooals mijne vrouw, mijn goede Dina dat deed?”

„Dat heb ik gedaan, baas Hein, ge kent mij toch, ik

heet Hanneke van Beek, en Toon heeft mij geholpen om alles klaar te krijgen. Wij wilden zoo graag alles klaar hebben als u thuis kwaamt."

"Toon, ah zoo, dan heeft hij zeker goed wat centen opgehaald?"

"Dat vertellen we u straks allemaal wel, baas Hein. Kom nu eerst hier bij de kachel zitten, de stoel staat al klaar, dan schenk ik u een warm kopje koffie in."

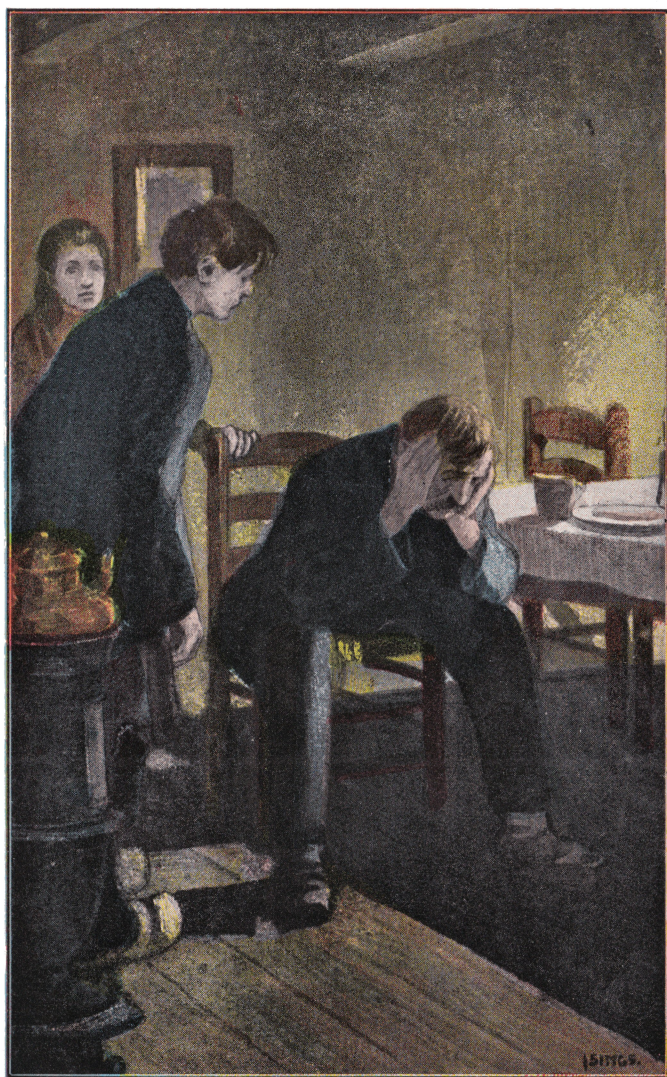
Hein rook den lekkeren geur der koffie. Het was lang geleden, dat hij die had geproefd. Als een kind liet hij zich leiden naar zijn stoel, en met welgevallen dronk hij een kopje leeg. Hanneke schonk hem dadelijk een tweede in en zeide: „Nietwaar, baas Hein, nu zullen we ook Toon roepen, dan gaan we samen een boterham eten, we hebben allemaal wel trek, denk ik."

"Wel ja," was 't antwoord, „de jongen heeft nu nog wat gedaan om den kost te verdienen."

Toen Hanneke Toon ging roepen bleef hij weer als half versuft zitten kijken; het was hem of hij droomde. Die vriendelijke ontvangst, dat nette vertrekje en de gezellig gedekte tafel, het was alles weer zooals vroeger, toen zijne lieve vrouw nog leefde.

Het duurde lang eer Toon binnenkwam, en toen hij er eindelijk was, groetten vader en zoon elkaar niet eens, dat waren zij niet gewoon. Zwijsend ging men nu om de tafel zitten. Hanneke sneed het brood en legde voor ieder een paar boterhammen klaar. Toen vouwde zij de handen om te bidden en ook baas Hein ontblootte het hoofd. Toon zag zijn vader met bevreemding aan. Hij had hem dat





nog nooit zien doen, maar het was Hein of hij niet anders kon. Zoo had hij vroeger ook de handen gevouwen en het hoofd ontbloot, als zijn vrouw had gebeden. Zij hadden aan dezelfde tafel gezeten, even netjes gedekt als nu, maar het avondeten, dat zij dan gebruikten had hij zelf verdiend, en nu was het gekocht, misschien wel van .... de bedelcenten van zijn zoon. Het was of er een ander gevoel kwam in dat zoo lang verstokte en onverschillige hart.

„Toon,” vroeg hij, „heb je er lang voor moeten loopen?”

„Ik heb niets gedaan,” antwoordde de knaap. Hanneke's hart klopte hoorbaar. „Nee, baas Hein,” zei ze, „Toon heeft niet langs de huizen geloopt, maar we hebben toch voor uw avondeten gezorgd. Kom, neem nu nog een boterham, en laat ik u nog een kop koffie inschenken, het smaakt immers goed?”

Hein had op willen stuiven bij het korte antwoord van Toon, maar Hanneke's vriendelijke, zachte manieren maakten het hem onmogelijk. Zoo had die lieve vrouw ook altijd tot hem gesproken; tot haar had hij ook nooit een ruw woord kunnen zeggen. Zou zij gewild hebben, dat hij hun jongen zulk een opvoeding gaf? Dwaze gedachten! Ze waren nog nooit bij hem opgekomen, dan nu op dezen avond, waar alles hem weer aan haar herinnerde. Na haar heengaan was zijn hart koud en onverschillig geworden, waarom was hij nu zoo anders? Waarom zou hij thans niet durven tieren en vloeken? Hij begreep zich zelf niet meer!

Hanneke legde weer haar hand op zijn arm, en hare heldere oogen zagen hem smeekend aan toen ze zei: „Nu

zult u Toon toch niet meer met bezems laten venten, is 't wel, baas Hein? Hij wil graag werken en eerlijk zijn brood verdienen."

Waarom stiet hij dat handje niet terug, en zette hij dat bemoeizieke kind de deur niet uit? Hij kon het niet, hij moest haar aanzien en luisteren naar die vriendelijke stem.

"Ik weet het wel, baas Hein, dat gij niet zoo kwaad zijt als de menschen wel denken, en als ge het nu maar goed vindt, dat Toon werk gaat zoeken, dan zal hij zeker ook veel van u houden."

"Nee meisje," antwoordde hij hoofdschuddend, "niemand kan van mij meer houden, en Toon wel het minst van allen."

De jongen had alles zwijgend aangehoord. In die weinige oogenblikken had hij begrepen, dat zijn vader heel ongelukkig was. Geen wrok was er nu in zijn hart, maar slechts één groot verlangen naar de ouderliefde, die hij nooit had gekend. Altijd had dat verlangen in hem geleefd, en soms, als hij andere kinderen vertrouwelijk met hun ouders zag omgaan, had hij zich wrevelig omgekeerd, zonder dat 't hem zelf recht duidelijk was hoe pijnlijk hij zijn gemis voelde. Nee, Toon was geen onverschillige, stuursche jongen, zooals velen dachten, die niet begrepen hoe hij hunkerde naar een vriendelijk woord. Eer hij 't wist stond hij met Hanneke naast zijn vader, die nog altijd, met het hoofd in de handen, en de ellebogen gesteund op de knieën, naar den grond zat te kijken.

„Vader,” zei hij met hokkende stem, „laten wij toch goed op elkaar zijn, het spijt mij zoo, dat ik dikwijls boos en leelijk tegen u heb gedaan, maar ik wil probeeren een betere jongen te worden.”

’t Was of Hein niets hoorde, onbeweeglijk en zwijgend bleef hij naar den grond kijken. „Vader, zeg toch wat,” drong de knaap, „zeg toch, dat gij ook gelooft, dat wij een ander leven kunnen beginnen. Ik wil hard werken, en mijn best doen om ons huisje zoo netjes te houden als het nu is, en zooals het was toen moeder nog leefde. Wilt gij dan bij mij blijven vader, en een beetje van mij houden?”

Plotseling richtte Hein zich op uit zijn gebogen houding, en zijn stem klonk dreigend en smeekend tegelijk, toen hij zei: „Spreek niet over haar, Toon, noem je moeders naam niet meer, dat kan ik niet meer verdragen. Zij was zoo goed,” ging hij zachter voort, „zij alleen vertrouwde mij en geloofde, dat ik niet slecht was.

Hoe dikwijls heb ik haar beloofd goed voor onzen jongen te zullen zorgen, en dat meende ik ook toen. Maar toen zij van mij werd weggenomen verloor ik ook het geloof aan een barmhartig God. En zoo werd het kwade mij weer geheel de baas. O Toon, als je moeder had kunnen weten, hoe slecht ik mijn belofte gehouden heb, dan zou ze mij gevloekt hebben.” ’t Was den jongen, of bij die laatste woorden van zijn vader alle hoop hem weer ontnomen werd. Hanneke’s vriendelijke stem verbrak thans ’t stilzwijgen. „Neen baas Hein,” zei ze „uwe vrouw zou u zeker niet gevloekt maar voor u gebeden

hebben. Zij had immers den Heere Jezus lief, en die Hem liefhebben vloeken niemand, dit kunt u zelf lezen uit haren bijbel."

„O ja, dien bijbel, daar las zij mij elken dag uit voor, later heb ik hem nooit meer aangeraakt."

„Vader," sprak nu ook Toon, „laten wij samen uit moeders bijbel leeren lezen, er staat zulk een mooi verhaal in van den verloren zoon. Ik zou het niet begrepen hebben, maar Hanneke heeft mij uitgelegd, wat het beteekent. Zij zegt, wanneer wij berouw hebben over 't kwaad, dat wij hebben gedaan, wij dan ook tot God mogen komen, evenals die zoon tot zijn vader kwam. Ik durf het nu wel zeggen, dat ik moeders bijbeltje in de lade van het kastje heb gevonden. Wilt gij hem mij geven, vader? Dan zal ik hard leeren om er spoedig meer uit te kunnen lezen."

Hein antwoordde niet, maar langzaam stond hij op en ging naar de kast. Toen hij de lade geopend had bleef hij er lang in staan kijken. Er werd geen woord gesproken, maar de kinderen zagen hoe hij dikwijls met de mouw over zijn gezicht streek. Eindelijk keerde hij zich om met het bijbeltje in de hand. „Toon," zeide hij, „hier is je moeders bijbel, je moogt hem houden, misschien zal je er veel uit kunnen leeren. Voor jou is het nog niet te laat, mij kan het niets meer geven."

Met een dankbaren blik nam Toon het bijbeltje aan, en sloeg het open op de plaats waar het pauweveertje lag. „Vader," vroeg hij, „zie eens dezen tekst, het is de eenige, dien ik kan lezen, weet gij waarom die door



moeder is aangestreept?" En Toon las nu hardop: „Alzoo is er blijdschap voor de engelen Gods over eenen zondaar, die zich bekeert, meer dan over negen en negentig rechtvaardigen, die de bekeering niet van noode hebben.”

Hevig ontroerd hoorde Hein die woorden aan en wat er op dat oogenblik omging in zijn ziel is alleen aan God bekend.

„Toon,” zeide hij, en op zijn gelaat lag een uitdrukking, zooals zijn zoon daar nog nooit op had gezien, „dit hoofdstuk is het laatste, dat je moeder mij heeft voorgelezen, en dien tekst heeft zij in het bijzonder aangestreept, opdat, zoo zeide zij, wij nooit zouden vertwijfelen aan Gods barmhartigheid.”

„Ziet gij wel vader,” riep Toon verheugd, „dat het ook voor u niet te laat is om een ander leven te beginnen, moeder zelf heeft het u gezegd!”

Zou 't mogelijk zijn, zou daar nog vergeving en genade zijn, voor hem, den diep gevallen? Er begon licht te schijnen in de ziel van den man, die zich zoolang van God en menschen verstooten had gevoeld. Zijn zware hand drukte op Toon's schouder; en Hein de strooper — de onverschillige, harde man — viel met zijn zoon op de knieën en stamelde: „O God, wees mij zondaar genadig!”

---

## VI.

### EEN NIEUW GELUKKIG LEVEN.

---

In Hanneke's gemoed juichte en jubelde het, toen zij stil en ongemerkt Toon en zijn' vader had verlaten. Nog

nooit had zij den Heiland zoo vurig gedankt als dien avond, en zoo innig gebeden, of de Goede Herder ook die verlorene schapen in Zijne liefderlijke armen wilde nemen! En Hanneke's gebed bleef niet onverhoord. Hein werd van dien avond af een ander mensch. Wel kostte het hem soms veel strijd zijne zondige neigingen te overwinnen, doch hij vertrouwde daarbij niet op eigen kracht, maar zocht de hulp, waar die alleen te vinden is. Het duurde echter lang eer men hem werk wilde geven, en hij ondervond het menigmaal, dat de menschen niet spoedig iemand vertrouwen, die gevangen heeft gezeten. O, die brave menschen in eigen oog, zij kunnen soms zoo hard en onmeedoogend zijn tegen hunne medezondaren. Toen kwam er echter een nieuwe heer op 't dorp, die het met Hein wel durfde wagen, en nu men zag, hoe keurig hij diens tuin onderhield, kwamen er van alle kanten aanvragen om Hein in het werk te hebben. Hij verdiende nu meer dan genoeg voor hem en zijn' zoon. Want hoe graag Toon ook had gaan werken, zijn vader wilde dat volstrekt niet hebben. Eerst moest hij nog een paar jaar geregeld onderwijs genieten, en daarna kon hij zich voor het tuinmansvak gaan bekwamen. Men zou den jongen haast niet meer gekend hebben, zoo was hij veranderd in- en uitwendig. Hij zag er nu frisch en gezond uit, en wat zijn gelaat vooral zoo aantrekkelijk maakte, waren zijne vriendelijke, bruine oogen, die thans niet meer donker of droevig zagen, maar waaruit geluk en levenslust u tegenstraalden. Wat was hij innig verheugd toen hij al spoedig zooveel had geleerd, dat hij zijn' vader

iedereren avond een hoofdstuk uit den bijbel kon voorlezen. Lang bleef Hein nu niet meer op het dorpje wonen. Een jaar later kreeg hij door voorspraak van den heer, die hem het eerst werk had verschaft, eene betrekking als tuinbaas op een groote buitenplaats. Welk een buitenkansje dit ook was, toch viel het Toon erg hard van zijne goede vrienden afscheid te moeten nemen. Het kostte hem moeite zich goed te houden, toen hij de familie Van Beek vaarwel kwam zeggen. Hij vond 't echter veel te kinderachtig voor een jongen, om dit te laten blijken, en drong daarom dapper zijn tranen terug. Het speet Hanneke ook, dat ze nu Toon's gezelschap moest missen, maar ze was toch van harte blij, dat zijn vader nu zulk een goede betrekking gekregen had. Zij had het ook druk om de broertjes tot bedaren te brengen, die het maar niet goed konden vinden, dat Toon van hen wegging. Hij was den laatsten tijd ook zulk een prettige speelmakker voor hen geweest. Het was heusch geen wonder, dat ze dol waren op Toon. Er was geen spelletje, dat ze niet met hem konden doen, en 't verveelde hem nooit al moest hij ook een uur lang voor paardje spelen en, met de kinderen op den rug, op handen en voeten door de kamer kruipen. Eindelijk moest hij zich toch van hen losmaken, hoe moeijlk 't ook ging.

„Kom jongens,” riep hij, „ik kom immers gauw terug, en dan breng ik wat moois voor jullie mee, zeg maar wat je hebben wilt.”

Die vraag beviel den broertjes wel, er was zooveel, dat ze graag wilden hebben, maar 't was vreemd, op 't oogenblik wisten ze niets te bedenken.

„Nu,” zei Toon, „verzinnen jullie nog maar eens goed, dan moet je 't mij later maar laten weten. Piet gaat nu immers al op school, die zal me nu wel gauw een brief kunnen schrijven.”

Dat laatste woord van Toon werd door Piet onthouden. De onderwijzer op school verwonderde er zich dikwijls over, dat de jongen, anders zoo'n echte woelwater, onder de schrijfles zoo vlijtig en ordelijk was. Er ging ook bijna geen dag voorbij, dat Piet niet aan zijn brief dacht. Hij vertelde zijn plan echter aan niemand, dan aan zijn vriendje Jan van den Smid. Dit kereltje was een jaar ouder dan Piet en had al tweemaal in zijn leven zelf een brief geschreven naar zijn grootvader. Nu kwam er juist dien zomer inkwartiering in het dorp. Dat was iets heerlijk voor de schooljeugd. Piet was nu ook in eens tot klaarheid gekomen over het geschenk, dat hij het liefst van Toon wilde hebben. Niets leek hem nu zoo prettig als een doos met soldaten. Jaapje daarentegen, die veel van dieren hield, verlangde 't meest naar een paardje. Piet kreeg nu ook grooten lust den brief aan Toon te gaan schrijven, hij dacht er nu wel genoeg voor geleerd te hebben. Zijn vriendje Jan zou hem echter een handje helpen. Op een Woensdagmiddag zaten ze bij elkaar in het zolderkamertje, waar Jan sliep, om het werk te ondernemen. De beide makkertjes zaten echter al spoedig met de handen in 't haar. Ze wisten niet, wat boven aan den brief moest staan. Jan was altijd begonnen met: „lieve Grootvader!” maar „lieve Toon,” dat ging niet, zoo schrijven jongens niet aan mekaar meende Piet. Na lang gepraat werd eindelijk

besloten tot het opschrift: „Vriend Toon!” Met een kleur van inspanning en den neus bijna op 't papier ging de kleine schrijver nu verder. Jan stond heel wijsgeerig achter zijn rug en liet het niet aan de noodige raadgevingen ontbreken. Eindelijk was de brief toch klaar en met een diepen zucht werd de pen neergelegd. Uit eigen beweging had ons baasje zeker nog nooit zoo lang achter elkaar stil gezeten. Hij was niet weinig trotsch, toen Jan met zijn meerdere ervaring, den brief nog eens hardop las, voor hij in de envelop werd gedaan. De letters waren wel wat groot en krom maar Jan had niet de minste moeite om het schrift te ontcijferen. Luisteren we maar eens even mee:

Vriend Toon!

Nu kan ik al alleen een brief schrijven. Niemand weet het als Jan van den Smid, ik heb papier en envelop van hem gekocht, voor twaalf knopen en drie knikkers. Jan is nu mijn vriend, want toen gij weg waart had ik geen vriend meer. Jaapje is te klein om altijd mee te spelen, hij gaat nog niet eens op school. Kom je nu gauw bij ons, en wil je dan een doos met soldaten voor me meebrengen? Ik weet precies hoe ik er mee moet spelen, want er zijn hier van de zomer echte, levende soldaten geweest. Jaapje wil liever een paard hebben, als het kan een schimmel. Nu weet ik niets meer, dan dat we allemaal goed gezond zijn en naar jou verlangen.

Dag Toon!

Je vriendje

PIET.

Nu zaten de vriendjes echter nog in verlegenheid. Want Jan beweerde, dat er nog een postzegel op den brief geplakt moest worden, en ze hadden geen centen om er een te koopen. Dat was nu een leelijk geval. Jan vond het jammer dat hij op zijn jaardag met die doos postpapier ook maar niet een doosje met postzegels had gekregen. Piet kwam spoedig tot het besluit om aan Thijs den besteller maar eens te vragen, of hij den brief niet zou willen meenemen. Thijs was een vriendelijke bejaarde man, die reeds jaren den dienst op het dorpje had waargenomen. Toen Piet hem dan ook zoo hulpbehoevend en smeekend aanzag kon hij het niet over zijn goed oud hart verkrijgen den brief te weigeren. „Ik zal er voor zorgen baasje, dat hij terecht komt,” zei hij tegen Piet, en bij zichzelf dacht hij: een stuiver meer of minder zal mij ook niet arm maken.

Toen Piet thuis kwam voelde hij zich heel gewichtig, het was voor het eerst van zijn leven, dat hij een geheim had voor zijn' moeder en Hanneke. Ook Jaapje mocht er niets van weten, die was immers nog te klein om te kunnen zwijgen. Wat zouden ze nu opkijken als Toon onverwacht voor hen stond!

Het was nu omstreeks een jaar geleden, dat baas Hein in zijne nieuwe betrekking gekomen was. Toon kreeg nog altijd geregeld les van een onderwijzer, maar van het tuinmansvak had hij ook reeds zooveel geleerd, dat hij zijn vader flink kon helpen. Zij woonden nu in een aardig klein tuinmanshuisje, dat altijd netjes in orde werd gehouden. Als het dagwerk volbracht was, zaten zij daar 's avonds

gezellig bij elkaar; Toon meestal met een stapeltje boeken en schriften voor zich, terwijl zijn vader weer allerlei andere bezigheden had. Zoo zaten zij ook samen toen de postbode den brief van kleinen Piet kwam brengen. Toon was er erg mee in zijn schik, en onder het lezen werd zijn verlangen zoo groot, dat hij wel dadelijk op reis had willen gaan.

„Wel jongen,” zei baas Hein toen hij het briefje had gelezen, „nu moet je er maar eens gauw een dagje uitbreken. Als ik kon gingen we samen, maar daar is het nu te druk voor. Als je zin hebt kunt ge morgen al wel gaan.”

Dat liet Toon zich geen tweemaal zeggen. Het reisje lachte hem toe en hij was zoo verheugd, dat hij als een dolleman door de kamer sprong.

„Malle jongen,” zei zijn vader en schudde lachend het hoofd, „denk er nu maar aan, dat je alles klaar maakt voor de reis. Je moet morgen vroeg op om den eersten trein te kunnen pakken. En zorg er ook voor, dat de kleine vriendjes niet teleurgesteld zijn als je bij hen komt.” Het was goed, dat vader er hem aan herinnerde, want in al zijn opwinding zou hij het voornaamste punt in Piet's brief haast hebben vergeten. Gelukkig was er een flinke speelgoedwinkel in de buurt, waar Toon zijn inkoop kon gaan doen. Een tijdje geleden had hij ook een paar mooie reuzenkonijnen gekocht, die waren voor Hanneke bestemd.

Baas Hein genoot in stilte van de gulle wijze, waarop Toon zijn spaarpot had aangesproken, om zijne vrienden genoeg te doen. Hij bracht zijn zoon den volgenden

morgen naar het station, en hielp hem zijn pakken dragen.

Met echt prettige gedachten zat Toon in den trein, hoewel deze hem nog veel te langzaam liep. Eindelijk riep de conducteur toch ook de plaats af waar hij moest uitstappen. 't Was nog een half uur loopen voor hij aan de woning van vrouw Van Beek kwam. Hij geleek met al zijn pakken wel een sjouwerman, maar 't scheen hem niets te hinderen, want hij stapte vlug voort, onder 't fluiten van een vroolijk wijsje. Toen hij dicht bij 't welbekende huisje kwam begon zijn hart te kloppen. Zouden ze hem zien aankomen? Hij zag de deur op een kier staan, maar niemand kwam hem tegemoet. Nu moest hij toch eens even luisteren. Hij hoorde de stem van Hanneke: „Ik ben toch benieuwd moeder, hoe het met baas Hein en Toon gaat, wij hooren niets van hen.”

„Neen kind, maar schrijven is ieders werk niet, zij zullen ons daarom toch niet vergeten hebben.”

„Neen, vergeten zeker niet, maar waarom komt Toon niet eens over, hij heeft het ons zoo vast beloofd.”

„Wel kind, als Toon jullie eens kon hooren, zou hij wel gauw komen, want Piet praat de laatste dagen ook al over niets anders.”

Nu werd de deur wat verder geopend, en daar stond Toon, met een hoogroode kleur, en zijne oogen tintelend van plezier, voor het verbaasde tweetal. Wat er nu de eerste tien minuten gesproken werd is moeilijk te vertellen, want men hoorde niets dan uitroepen van verbazing en blijdschap. Jaapje was ook al in een wip op Toon's knie geklauterd, en luisterde niet naar de vermaning van



moeder en Hanneke, die zeiden, dat hij Toon veel te warm zou maken. Aan het vragen en vertellen scheen nu haast geen einde te zullen komen. Met de grootste verbazing hoorden moeder en Hanneke nu ook van het briefje van Piet. Zij begrepen niet hoe die kleine jongen dat zoo alleen klaar had kunnen spelen. Om twaalf uur kwam hij thuis uit school. Allen hielden zich stil toen ze hem hoorden aankomen. Hij was dan ook al even binnen vóór hij Toon bemerkte. Maar toen hij hem in 't oog kreeg, rende hij met een luiden schreeuw zoo onstuimig op Toon af, dat Jaapje, die nog altijd op zijn knie zat, het te benauwd kreeg, en gauw een goed heenkomen zocht. De kleine briefschrijver kreeg nu heel wat te hooren, en werd geducht geplaagd, tot Toon het noodig vond hem in bescherming te nemen.

„Laat ze maar praten jongen, ik was wat blij met je brief; niemand heeft zoo goed aan mij gedacht als jij. En nu zal ik je eens laten zien, wat ik voor jullie heb meegebracht,” want Toon had opzettelijk gewacht met uitpakken tot de thuiskomst van Piet. Nu steeg de vreugde ten top bij de broertjes. Piet zag zijn stoutste verwachtingen overtroffen, want behalve de doos met soldaten kreeg hij ook nog een flink geweer. En Jaapje kon zijne oogen niet gelooven, toen hij eigenaar werd van een kleinen schimmel gespannen voor een boerenwagen. Het eerste oogenblik stonden de kinderen half versuft bij hunne geschenken te kijken, maar toen vlogen ze op Toon af, en had de jongen het een poosje hard te verantwoorden, onder de bestorming van het dankbare tweetal. Hanneke

was niet minder in haar schik met de mooie konijnen, al was haar dankbetuiging wat minder luidruchtig dan die der broertjes. Nog nooit had zij zulk reuzensoort gezien, dit waren toch nog geheel andere dieren, dan die zij twee jaren geleden aan Kees van den molenaar had verkocht. Vrouw Van Beek werd evenmin vergeten; voor haar had Toon een lekkeren sukadekoek meegebracht. Hij werd nu van alle kanten zoo dikwijls bedankt, dat de jongen er verlegen onder werd en vroeg of men er asjeblijft mee wilde ophouden. „Hanneke,” zei hij, „wat heb jij niet voor ons gedaan? Vader en ik moeten jou ons heele leven dankbaar zijn. Heb jij vroeger niet je konijnen voor ons afgestaan, heb je ons niet in alles geholpen, en bovenal ons gewezen op Gods liefde toen niemand anders zich met ons bemoeien wilde? Wat zou er van ons geworden zijn zonder jou? We waren dan misschien nog even ongelukkig als vroeger.”

„Neen Toon,” hernam nu vrouw Van Beek, „ook zonder Hanneke zou het God niet aan middelen ontbroken hebben, om je bekend te maken met Zijn liefde, die Hij ons geopenbaard heeft in Zijn Zoon. Hij is het, die ons aller wegen en daden bestuurt, en wanneer een mensch behouden wordt door Christus, laat ons dan Hem alleen de eer geven!”

„En weet je wel, Toon,” zei Hanneke zacht, „dat het niet door mij was, het was immers je moeders bijbeltje, waaruit je het eerst de blijde boodschap hoorde van Gods liefde tot zondaren.”

„Ja,” zei hij nadenkend, „het vinden van moeder's bijbel-

tje is de eerste stap geweest tot een nieuw gelukkig leven.”

Veel werd er dien dag nog gesproken, en als vrouw Van Beek vertelde van Toon's vrome, vroeg gestorven moeder, werd hij niet moede te luisteren. De beide broertjes vonden echter, dat ze ook hun deel aan Toon's gezelschap moesten hebben, en dikwijls kwamen ze het gesprek verstoren. Toon moest dan met hen aan het spelen en stoeien, daar hielp niets aan. Onder dit alles ging de tijd veel te spoedig voorbij. Maar hoe jammer men het ook vond weer afscheid te moeten nemen, toch voelden allen zich verkwikt door den heerlijken dag, dien men samen had doorgebracht.

. . . . .

Het was niet vroeg meer toen Toon dien avond thuis kwam. Toch bleef hij met zijn vader nog lang in hun gezellig woonvertrekje zitten praten, want Toon had zooveel te vertellen en baas Hein luisterde met de grootste belangstelling. Tot besluit van den avond werd, volgens vaste gewoonte, een hoofdstuk uit den Bijbel gelezen. Was het toeval of opzet, dat Toon hem opensloeg op de plaats, waar nog altijd het pauweveertje lag? Toen hij geëindigd had met lezen zeide zijn vader bewogen: „Kind, de geheele bijbel is mij dierbaar, maar deze liefelijke troostwoorden, die je moeder onderstreept heeft, bovenal. Zij gaven mij den moed om met al mijne zonden en gebreken tot Christus te vluchten. En met welk een liefde heeft Hij mij aangenomen! Niets kon ik Hem geven, en alles, alles heeft Hij mij geschonken. Rust en vrede voor mijn ziel, een liefhebbend' zoon en de overtuiging, dat je moeder

mij alles heeft vergeven, evenals God het heeft gedaan. Maar nu moet je gaan slapen, mijn jongen, het is al erg laat en je zult wel moe zijn."

Een kort, hartelijk avondgebed werd nu nog in het kleine kamertje opgezonden, en daarna begaven vader en zoon zich naar hun slaapvertrek. Baas Hein sliep nog niet zoo spoedig in, hij was te veel vervuld met allerlei gedachten om den slaap te kunnen vatten. In de stille uren van den nacht lag hij zoo dikwijls te denken aan zijn vroeger zondig leven, en altijd meer werd zijn hart dan met liefde en dankbaarheid vervuld jegens God, die hem weer op 't rechte pad had geleid.

Toon sliep intusschen rustig voort terwijl een glimlach om zijn lippen speelde. Zeker waren het gelukkige gedachten, die hem bezig hielden in den slaap. Droomde hij wellicht van zijne moeder? Haar bede was niet onverhoord gebleven, toen zij haar kind had opgedragen aan Gods trouwe vaderzorg. En was zij zelf vroeg van haar jongen weggenomen, haar bijbel, haar kostelijksten schat had zij voor hem achtergelaten. Aan de hand van dien trouwen geleider zou hij haar eens in heerlijkheid ontmoeten, in dat zalig oord, waar de engelen zich verblijden over iederen zondaar, die tot God wederkeert.

Waar liefde woont, gebiedt de Heer den zegen;  
Daar woont Hij zelf, daar wordt Zijn heil verkregen,  
En 't leven tot in eeuwigheid.

---



